

D • N

24/12 1957

”I denna lilla värld vars rutor skälver”

I en dikt som innehöll de ovanstående raderna berörde en av Dagens Nyheters poeter i söndags kontrasten mellan fruktan för ett allt förödande krig och den frid bland de närmaste som människor hoppas och väntar på under ”hemmets högtid”. Hotet mot freden mellan folken, hotet om ett krig som skulle leda till världens undergång, har kanske aldrig under de tolv åren efter den senaste katastrofen framhävt så allmänt i politikernas tal och lekmännens klagan och förutsägelser. Samtidigt vet vi att ”i detta lilla rum, där allt står stilla, är folkens vilja god”. Det finns säkerligen mycket få människor som önskar ett krig, som inte med skräck tänker på ett nytt krig. På den punkten är nationalitetsgränserna utplånade; ryssar och amerikaner tänker och känner på samma sätt. Det finns allt skäl att tro att även de ryska tyrannerna, vilkas aggressioner och hotelser är den främsta anledningen till fruktan, önskar fred likaväl som de hotade folkens ledare i Washington och London. Men det ger ingen garanti, ingen absolut garanti, ty endast de hotades underkastelse kan nu, liksom 1939 och 1940, med säkerhet göra krig omöjligt, och de vill inte underkasta sig. Det vill inte heller vi svenskar; vi vet att en kapitulation blott skulle förvandla oss till redskap för det onda vi fruktar.

Att debatt, profetior och fantasi mer än förut kretsar kring faran är väl begripligt efter de senaste månadernas händelser. Statsmännen i den demokratiska världen talar om det ohyggliga som kan hända; de vill därmed visa sin goda vilja att avvärja det fruktansvärda och samtidigt egga sina folk till sammanhållning och fasthet. Bland diktare och högtidstalare har skräcken blivit ett huvudtema; även de mest våldsamma undergångsstämningar får i dessa dagar en ton av realism, och det är naturligt att ångesten finner fäste i de politiska nyheterna från öst och väst. Diktatorerna i de hotade staterna betonar faran och den möjliga förstörelsen starkast och mest systematiskt. De räknar med att genom denna metod framkalla defaitism och eftergifter, och därför blandar

de mera hänsynslöst än andra tal om fredens lycka med mörka ord om hur de skall krossa allt i händelse av krig.

I denna tidning har vi, mer än i något annat svenskt forum, under lång tid framhållit de nya vapnens förödande verkningar. Men att stanna vid skräckmålningar och fredsböner är att till ångestens åra avstå från bruket av sitt förnuft. De nya vapnen har varit och är, efter all sannolikhet, vår räddning från slaveri under Österns välden. Det är endast genom att riskera allt som de demokratiska folken kan värna en frihet vars motsats i dag är ett förtryck, mera genomfört, totalt och mänskligt förnedrande än kanske något tidigare. Vi tror på att man genom att ta denna risk kan bereda vägen för en värld där motsättningarna upplöses och våldiga fredliga framsteg blir möjliga genom de nya uppfinningarna. Denna handlingslinje, som inte förnekar eller förringar faran men inte heller ser bort från de stora utsikterna till dess övervinnande, synes oss vara den enda tänkbara, om man inte vill böja sig i skräck och vanvett under hårda öden. Vi tror att de flesta människor menar detsamma, även om ångestens talesmän ibland ser något hjärtlöst i att resonera i stället för att skrika i plåga.

Är vår situation, är dagens kontrast mellan fruktan och idyll något nytt? Naturligtvis inte. Miljön och formerna har skiftat, men kontrasten, konflikten har alltid funnits. Farsoter, krig, död, undergång har alltid som ett ont utanför oss förmörkat människornas glädjedagar, men också varit förutsättningen för den innerliga och bräckliga glädjen. Överallt har stora folkgrupper intill senare år varit avstängda, genom ofrihet och fattigdom, även från de få dagarna i fest och frid; i många länder är det fortfarande så, och lösningen av detta problem hör till det viktigaste i vår tid. Vi, och allra minst vi svenskar, har inte rätt att klaga i avund mot tidigare generationer eller andra folk. Vårt läge, vårt öde, då vi förgäves önskar trygghet för fred i världen, och ändå gläder oss åt helgens stillhet i hemmet, är detsamma som deras.